

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

להסכם בין דוקרט אוורגרין אריזות בע"מ, אלופק ישראל איי אס בע"מ

Elopak Trading AG-1

1. פתח דבר

ביום 30 במרץ 2005 העניק הממונה פטור בתנאים לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "החוק") להסכם שבין דוקרט אוורגרין אריזות בע"מ¹ (להלן: "דוקרט") לבין אלופק ישראל איי אס בע"מ ו-Elopak Trading AG (שתייהן להלן: "אלופק") במסגרתו ביקשו דוקרט ואלופק (להלן: "הצדדים") לשתף פעולה בייצור ובשיווק של אריזות קרטון מסוג "Gable-Top" (להלן: "גייבל טופ"), למוצרי מזון נוזלי טריים (להלן: "החלטת הפטור הראשונה").² ביום 26 במרץ 2008 ניתן לצדדים להסדר זה פטור נוסף על-ידי הממונה (להלן: "החלטת הפטור השנייה").³ עניינה של החלטה זו הוא בבקשה שלישית באותו עניין.

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתן על התחרות בשוק הרלבנטי, ולאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ולמיוזגים, באתי למסקנה כי הכבילות שבהסדר אינן פוגעות פגיעה של ממש בתחרות בשוק המושפע מן ההסדר, כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מצאתי, על כן, כי יש מקום למתן פטור להסדר לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, עד ליום 5.4.2015.

¹ בשמה דאז - דוקרט אינטרנשיונל פיפר בע"מ.

² החלטה מיום 30.3.2005 בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל להסדר בין: דוקרט אינטרנשיונל פיפר בע"מ ואלופק ישראל בע"מ **הגבלים עסקיים** 5000024.

³ החלטה מיום 26.3.2008 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל להסדר בין: אלופק ישראל בע"מ ודוקרט אוורגרין אריזות בע"מ **הגבלים עסקיים** 5001208. פטור זה הוארך לאחרונה לתקופה קצרה; ראו: החלטות מיום 23.3.2011 ומיום 5.5.2011 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל להסדר בין: דוקרט אוורגרין אריזות בע"מ, אלופק ישראל איי אס בע"מ ו-Elopak Trading AG **הגבלים עסקיים** 5001777 ו-5001789.

2. ההסדר והצדדים לו

אלופק הינה חברה בינלאומית שמרכזת בנורווגיה, העוסקת בפיתוח ובייצור אריזות לחלב, למשקאות חלב, למיצים, ולמוצרי מזון נוזלי אחרים. בין היתר עוסקת אלופק גם בייצור קרטוניות גיבול טופ (ראו הרחבה להלן) ופקקים עבורן, פיתוח טכנולוגיות מילוי ואריזות חלב, ובייצור, פיתוח ומתן שירות למכונות מילוי.

דוקרט היא חברה פרטית ישראלית המייצרת אריזות קרטון למוצרים נוזליים, ומתמחה בייצור אריזות גיבול טופ הן לשוק המקומי והן לייצוא. דוקרט פועלת בייצור ובשיווק קרטוניות גיבול טופ החל משנת 1986. החברה נמצאת בבעלות קיבוץ כפר מסריק (50%) וקבוצת רינולדס (Reynolds Group) מניו זילנד (50%) שבבעלותה המלאה חברת Evergreen העוסקת בייצור, פיתוח ומתן שירות למכונות מילוי וייצור ופיתוח קרטון כחומר גלם לייצור אריזות; וחברת SIG אשר לה עיסוקים דומים בתחום הקרטוניות האספטיות.

עניינו של ההסדר בין הצדדים הוא שיתוף פעולה בייצור ובשיווק של קרטוניות גיבול טופ למוצרי מזון נוזליים טריים. במסגרת שיתוף הפעולה מייצרת דוקרט את כל קרטוניות הגיבול טופ הנמכרות על-ידי אלופק בישראל, להוציא קרטוניות אספטיות אשר מיוצרות בחו"ל.

יודגש, כי בהתאם להסדר חופשיה דוקרט לשווק את מוצריה בישראל גם באופן עצמאי, ובהתאם לשיקול דעתה הבלעדי. יחד עם זאת, וכפי שציין הממונה בהחלטת הפטור הראשונה, ההסדר דן הינו הסדר כובל, שכן מדובר בהסדר אשר במסגרתו עוסק אחד הצדדים, דרך קבע, בייצור מוצרים עבור מתחרהו העיקרי. הסדר כזה כרוך בשיתוף פעולה בין מתחרים מהותיים בשוק ומאפשר ליצרן גישה למידע עסקי רגיש של המתחרה בדבר כמויות, עלויות, לקוחות, טכנולוגיה וכיו"ב. הסדר כזה אף יוצר כר נוח לתיאומים בין אותם מתחרים, ובמיוחד עלול לעודד הסדרי חלוקת שוק ביניהם.

3. המוצרים מושאי ההסדר

עיקרי הדברים פורטו בהרחבה בהחלטות פטור קודמות שניתנו על-ידי הממונה. נחזור עליהם בקצירת האומר.

כאמור לעיל, ההסדר נוגע לייצור ולשיווק של קרטוניות גיבול טופ העשויות שכבות של קרטון ושל חומרים פלסטיים. קרטוניות אלו משמשות לאריזות משקאות כגון חלב, חלב סויה, משקאות חלב, מים, מיץ ומשקאות נוספים המשווקים כמוצרים טריים בקירור או כמוצרים עמידים שאינם דורשים קירור. על הלקוחות הרוכשים קרטוניות גיבול טופ נמנים יצרנים של המשקאות הנ"ל,

ביניהם מחלבות ויצרניות של משקאות קלים. לצורך מילוי האריזות נדרשות מכונות מילוי ייחודיות, אשר אינן מיוצרות בישראל, המיוצרות בין היתר על ידי חברות המחזיקות בצדדים להסדר הנדון.

לקרטוניות הגיביל טופ מספר מאפיינים המבדילים אותן מסוגי אריזות אחרים. מאפיינים ייחודיים אלה משפיעים על מידת התחליפיות ביניהן לבין אריזות אחרות, בהתאם לסוג המוצר הנארז. נמחיש זאת בדוגמה מתחום החלב ומשקאות החלב – תחום אשר השפעת ההסדר עליו ניכרת.

בתחום החלב ומשקאות החלב משפיע סוג האריזה על תאריך התפוגה של המוצר הנארז, כאשר חלב או משקה חלב הנארז באריזת גיביל טופ יחמיץ, בדרך כלל, תוך זמן רב יותר מחלב הנארז בכד פלסטיק או בשקית. ככלל, מחירו של כד הפלסטיק יקר יותר משל אריזת הגיביל טופ, ולכך נודעת השפעה על מחיר המשקה הנמכר הצרכן. יצרני המשקאות הנ"ל, המעוניינים לספק את הביקוש למגוון המוצרים, נדרשים לרכוש את התשומות המתאימות, ובהתאם, עלולים להיות מוגבלים ביכולתם להחליף בין סוגי האריזות הנ"ל. יוזכר כי בהחלטת הפטור הראשונה בעניין הסדר זה עמד הממונה על הנ"ל בהרחבה, ומצא שאספקת אריזות גיביל טופ למשקאות טריים מהווה שוק מוצר נפרד בכל הנוגע לחלב ולמשקאות חלב טריים. בדיקה חוזרת הובילה למסקנה זהה גם כיום.

גם אריזות הגיביל טופ עצמן נחלקות לסוגים שונים, וזאת על-פי החומרים בהם נעשה שימוש בהרכבת השכבות. בהקשר זה חשוב להבחין בין אריזה אספטית, לבין אריזה שאינה אספטית: שימוש באריזה אספטית, מאפשר שיווק מיצים ללא צורך בקירור, ומשכך נעשה שימוש תדיר באריזות אלה בשיווק מוצרים מעין אלה. אריזות שאינן אספטיות מתאימות לכך במידה פחותה. נזכיר כי ההסכם מושא החלטה זו אינו נוגע לייצור או שיווק של אריזות גיביל טופ אספטיות.

כאמור לעיל, מילוי אריזות הגיביל טופ נעשה באמצעות מכונות, אשר מקפלות את משטחי הקרטון לצורת אריזה, ממלאות את האריזות וסוגרות אותן. מרבית המכונות שבהן נעשה שימוש בארץ כיום למילוי חלב טרי הן מתוצרתן של Evergreen ואלופק, וכן מופעלות מכונות אחרות לחלב עמיד מתוצרת החברות טטרה-פאק ו-SIG. ככלל, את מכונות המילוי לחלב טרי ניתן להתאים כך שניתן יהיה להזין אותן במשטחי קרטון מתוצרתם של כלל יצרני משטחי אריזות הגיביל טופ. יחד עם זאת, לנוכח נטיית הלקוחות להעדיף שימוש במשטחי הקרטון המיוצרים על-ידי החברות מהן רכשו מכונות, ניתן לזהות מאפיינים של שוק המשך (after market) בייצור ובשיווק אריזות גיביל טופ לתחום הייצור והשיווק של מכונות המילוי. הנטייה הנזכרת של הלקוחות נובעת בעיקר מההתאמה הטכנולוגית בין מכונות המילוי של יצרן מסוים למשטחי הקרטון המיוצרים, מהחסכון ומהנוחות הנובעים מעבודה מול גורם יחיד המספק שירות ותמיכה טכנית בעבור המכונות ומשטחי הקרטון גם יחד, וכן מתמריצים שונים הניתנים על-ידי היצרנים כגון "חבות מוצר".

4. הנימוקים בבסיס מתן הפטורים הקודמים

כאמור לעיל, החלטת הפטור הראשונה ניתנה בשנת 2005 והחלטת הפטור השנייה בשנת 2008. עת ניתנה החלטת הפטור הראשונה, מצא הממונה כי ההסדר לא נותן בידיהן של אלופק ודוקרט כוח שוק אשר יאפשר להן להעלות באופן ממשי את מחירי אריזות הגיבל טופ, מבלי שהמהלך יגרור מעבר משמעותי של לקוחות לרכישת אריזות אלה ממקורות חלופיים, קיימים או עתידיים.

מספר טעמים עמדו ביסוד העמדה הנ"ל, ובהם קיומם של יצרני קרטון בינלאומיים אשר חלקם פועלים בישראל, ומרסנים, חלקם בפועל וחלקם בכוח, אפשרות העלאת מחיר על ידי הצדדים. משקל מיוחד ניתן בהקשר זה לחברת טרה-פאק – יצרנית אריזות הקרטון הגדולה בעולם. פעילות זו, ובפרט יכולתה של טרה-פאק ליתן מענה מידי לעליית מחירים אפשרית, היוותה רסן מסוים ליכולתן של דוקרט ואלופק להעלות את מחירי האריזות. עוד עמד הממונה על כך שהמחלבות לא ראו את עצמן מאוימות משיתוף הפעולה המבוקש, וזאת בשל הכוח הנגדי שלהן מול דוקרט ואלופק.

עיקרם של טעמים אלה עמד גם בבסיסה של החלטת הפטור השנייה.

5. החששות לפגיעה בתחרות

מבדיקה שנערכה במחלקה הכלכלית של הרשות עולה כי הטעמים שעמדו בבסיס החלטת הפטור הראשונה עודם רלבנטיים.

ראשית, חברת טרה-פאק, שעודנה מתחרה משמעותית ביצור אריזות גיבל טופ, משמשת כחלופה לרכישת אריזות בידי חברות ישראליות, חרף פעילותה המוגבלת בישראל בעת הזו.

שנית, המחלבות בישראל רוכשות גם כיום כמויות גדולות של אריזות ונוהגות בתחכום ועל בסיס מידע רב בעת ביצוע רכש. המחלבות בוחנות בפועל חלופות רכש בחו"ל, הן מצויות בקשר עם חברות זרות ומכירות את שוק האריזות ומאפייניו. כמו כן, בשיחות עמן ציינו המחלבות כי גם היום אין הן מזהות חששות משמעותיים ממתן פטור להסדר בין הצדדים.

שלישית, כאמור לעיל, רכישת האריזות מהווה שוק המשך לרכישת המכונות, כאשר חלק ניכר מהתחרות על לב הצרכן נערכת בשלב רכישת המכונות. בכל הנוגע למכירת המכונות פועלות דוקרט (באמצעות Evergreen) ואלופק באופן נפרד כאשר בעת החלטה על התקנת ציוד חדש בוחנים הרוכשים את העלות הקבועה של רכישת מכונות ואת העלות המשתנה של רכישת האריזות כמקשה אחת.

מבדיקה שנערכה עולה כי המחלבות מעדיפות לרכוש מכונות מתוצרת אלופק על שום יתרונות איכותיים שונים שקיימים לעת הזו, על פי הבנת המחלבות, במכונות אלו מול חלופות שמציעות

חברות אחרות, בעיקר ביחס לאלה של Evergreen. פער איכותי זה לטובת מכונות מתוצרת אלופק אינו פועל יוצא של ההסדר, שכן אלופק ו-Evergreen הינן חברות בינלאומיות המפתחות את מוצריהן לטובת השוק הבינלאומי. הסבירות שקיומו של ההסדר בישראל יגרור הורדת איכות במכונות וקרטונים מתוצרת Evergreen הינה אפוא נמוכה מאד.

6. סוף דבר

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילה המצויה בו, כמו גם את השפעתה האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, ולאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי הכבילה אינה מגבילה את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע מן ההסדר, כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו.

תוקפו של פטור זה עד ליום 5.4.2015.

החלטתי זו נתונה לערר בתוך 45 יום בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדרים הכובלים עליהם ניתן הפטור.

פרופ' דיויד גילה
הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, ב' תמוז תשע"א
4 ביולי, 2011